

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindellicorum & Græcensis, 1716

§. VII. Enodantur aliquod quæsitæ de delectatione morosa venerea, & commotione spirituum genitalium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

nale factum, approbans vero factum suum approbat etiam circumstantias ipsius consequenter approbat malitiam totam operis.

Ex quo sequitur gaudium de aliquo opere venereo esse ejusdem speciei cum

opere, ut si gaudes de commisso adulterio, aut incestu, aut Sacrilegio cum monialis reus adulterij, incestus, & Sacrilegij, in quo puncto nullum ex doctoribus reperio contradixisse, etsi complures pervolverim.

§. VII.

Enodantur aliquot quæsitæ de delectatione morosa venereæ & commotione Spirituum genitalium.

§ 21. **R**efricanda hic est memoria cogitationis duplicis speculativæ, ac practicæ de objecto venereo, harum explicationem dedi *num. 82.* numero autem sequente practicam divisi in tepidam, intensam, ac vehementem exinde intuli *num. 114.* purè speculativam de objecto venereo esse licitam, practicam vero non conjugatis esse illicitam, non tamen mortaliter, si leviter solum commoveat Spiritus carnales per *n. 115.* ex Carden. *Crisis Theolog. D. 42. num. 138.*

Quares primo, an delectatio speculativa de objecto venereo sit illicita. Respondeo affirmative: quia delectatio speculativa venerea est illa, quæ sequitur ad cognitionem proponentem objectum venereum non modo delectabili, sive non alliciente, & provocante ad delectationem sensibilem, sed etiam talis delectatio de objecto venereo est illicita, ergo &c. minor probatur, quævis compla-

centia voluntatis gaudens absque delectatione sensibili de actu Sodomitico formaliter malo est illicita, sed talis complacentia est delectatio speculativa de objecto venereo, ergo quævis delectatio speculativa de objecto venereo est illicita. Major hujus Syllogismi est omnium per *num. 86. Vers. Amplia conclusionem.* Minor est ex definitione delectationis speculativæ Spiritualis, consequentia est in forma, ita Cardenas *D. 42. n. 24.*

Extende allatum Responsum ad delectationem speculativam in re venerea cum præcisione ex parte objecti à malitia ejus morali seclusa omni sensibili delectatione, & commotione carnalium Spirituum ita Cardenas *num. 26. ex D. 41. num. 28. 40. & 109.* contra Pal. *p. 1. tract. 2. D. 2. p. 10. §. 2. nu. 22. conclus. 4.* Tambur. *lib. 10. Decal. cap. 5. §. 1. num. 3.* nempe foret tunc adhuc illicita delectatio ex parte delectationis, etsi non sit illicita ex parte objecti, siqui-

dem supponitur voluntas ferri in objectum venereum ut præcisum à malitia morali: nihilominus adhuc delectationem in se esse illicitam demonstratur pluribus exemplis. Primum si amens vulneret Petrum, vulneratio hæc non est moraliter mala utpote actio non libera, sed necessaria, peccat tamen graviter contra charitatem gaudens de illa vulneratione ut noxia est Petro, quæ malitia non est ex objecto, sed est propria delectationis, cum sit contra rationem proximo malum velle etiam inefficaciter, aut sibi in eo complacere, ergo etiam complacentia spiritualis de objecto venereo illicito in se potest esse, & est ex parte actus seu in se illicita, etsi ex parte objecti sit præcisà à malitia morali, idque rursus patet in exemplo copulæ conjugalis alienæ, in qua si te oblectes voluntate citra omnem etiam sensibilem delectationem peccas malitiâ se tenente ex parte delectationis, quam non accipit per ordinem ad objectum, cum hoc possit in se non esse malum moraliter, ut patet in copula conjugali, aut proponi voluntati ut præcisum, sed ex oppositione, quam habet cum aliqua virtute, uti delectatio de vulneratione Petri opponitur charitati, delectatio de copula conjugali adversatur castitati.

822. Est ne dabilis Regula cognoscendi quanam delectationes sint mala moraliter, quæ sunt de objecto, quo malitia morali ex parte objecti: aut auferatur, aut præscinditur.

Respondeo affirmativè, estque hæc tradita à Cardenas *D. 41. à n. 45.* omnis delectatio est moraliter illicita, quæ habet notabilem oppositionem cum aliqua virtute ex Vasq. *1. 2. D. 111. c. 4.* talis

autem oppositio delectationis cum aliqua virtute contingit, quoties illa de se, stante etiam præcisione malitiæ morali ex parte objecti, est aut contra DEUM, aut proximum, aut contra ipsum se delectantem. Hoc ultimum est in delectatione sensibili interna de actu venereo, qui hic, & nunc non licite potest ab eo exercere, ut patet in solutis à matrimonio.

Delectatio contra DEUM hic intelligitur, quidquid respectu DEI, aut Sanctorum ejus est indecens, contumeliosum, aut qualitercunque irreligiosum, seu irreverens: sic delectatio de concubata imagine sacra ab amente etsi careat malitiâ morali ex parte objecti, uti & delectatio spiritualis de copula cum sancta Cælesti, quamvis à copula fiat præcisio malitiæ est quædam irreligiositas, seu irreverentia opposita Religioni.

Delectatio contra proximum patet in exemplo gaudij super vulnerato Petro ab amente, dum fertur gaudium in vulnerationem qua noxiam Petro ut dictum numero superiore.

Neque dicas quod termini sint implicatorij, dum asseritur gaudium de vulneratione Petri prout huic noxia ferri in vulnerationem præcisam à morali malitia, cum vulneratio qua nocens Petro sit objectum moraliter malum, ergo non præscindit ex parte objecti à malitia, aliunde assertio supponit præscindi. Respondeo voluntatem duplici modo posse tendere in actionem occisionis Petri primo in eam ut præcisam ab occisione libera, vel necessaria, hoc modo occisio præscinditur ex parte objecti à malitia morali, siquidem hæc est impossibilis sine libertate. Secundo in eandem ut noxiam Petro,

ero, hoc modo non præscindit à malitia morali, *ly prout* utrumque modum tendendi potest denotare, prout denotat primum, delectatio de occisione præscindit à morali malitia; prout vero denotat secundum, non præscindit à malitia nempe tenente se ex parte delectationis, nulla igitur est terminorum implicancia, quam tollit diversus modus tendendi. Igitur occisio prout est objectum delectationis, si *ly prout* denotet priorem modum tendendi delectationis est præcisà à malitia, secus si *prout* significet alterum modum tendendi delectationis. Ita more suo ingeniose respondet Cardenas à *num.* 49.

Revocanda hic sunt ea, quæ explanata sunt de affectibus conditionalibus quorum multos de objectis malis sub conditione præscindente illa à malitia morali dictum est ex parte actus seu secundum se illicitos, esto spectato objecto præcisè sint liciti.

§ 23. Quæres secundo an delectatio sive spiritalis, sive sensibilis de objecto venereo (de qua actum est *num.* 806.) sit certò, aut solum probabiliter illicita? an gaudium de fornicatione secundum rationem copulæ, quæ abstrahat à fornicaria, & conjugali seclusà sensibili delectatione, & periculo sit peccaminosum. Ratio negandi, quia copula ut sic non est objectum malum, sed indifferens ad speciem copulæ fornicariæ, & conjugalis, quarum posterior est licita, illicita vero prior. Exinde autem inferitur quod si gaudium sit licitum de copula ut sic abstracta à malitia, etiam licebit gaudium de fornicatione præcisà à malitia morali, nam est perinde gaudere de objecto præ-

ciso per præcisionem à malitia, atque de objecto, à quo præscinditur malitia per abstractionem.

Respondeo ad primum spirituales delectationem de objecto illicito venereo ut moraliter malo etiam non associatam delectationi sensibili, aut commotioni spirituum esse mortifere illicitam esse evidens, quia ex terminis est evidens esse illicitum velle id, quod est formaliter malum morale, ita Cardenas *D.* 42. *n.* 138. *ex Disputatione* 41. *num.* 33.

Loquendo autem de delectatione spiritali solius voluntatis de objecto venereo illicito, etiam non associatà sensibili internâ, aut externâ esse illicitam, quamvis absit omne periculum delectationis sensibilis, & fiat ex parte objecti præcisio à morali malitia. Hæc conclusio est certa, nullus enim oppositum docuit, sic gaudium, aut complacentia de pollutione, bestialitate, sodomia, et si absit sensitiva delectatio, ac præscindatur à morali malitia, est difformis rationi, & contrariatur notabiliter castitati, cum non minus turpe sit gaudere de actu sodomitico etiam materialiter malo, quam de vulneratione Petri causata casualiter, aut ab amente, sed istud est contra charitatem, ergo etiam illud est contra castitatem, cit. Cardenas *D.* 41. *num.* 130. *juncto num.* 109.

Amplianda est conclusio ad delectationem internam sensibilem, sive ad actum appetitus corporei de objecto venereo hic, & nunc illicito etiam præcisà habitudine, quam habet præfata delectatio ad commotionem spirituum in sensu externo, ita Cardenas cit. *num.* 138. *juncto*

juncto num. 115. & sequentibus, delectatio enim sensibilis interna de copula sodomitica etiam præcisâ commotione spirituum, & ab habitudine ad eam apparet deformis rationi, & castitati; nisi enim graviter foret difformis seclusâ commotione, & ad hanc habitudine conjugatus posset sine peccato lethali delectari delectatione interna sensibili de copula sodomitica, aut de copula cum non sua, etsi hanc delectationem committeretur commotio spirituum, quia in conjugato etsi alter conjux abest commotio spirituum non est mortaliter illicita juxta præmissâ à *num. 812.* falsum autem est talem delectationem esse conjugato illicitam cum illi erga copulam sodomiticam, aut cum non sua plus non sit licitum, quam cæteris, ergo certum est, quod etiam independentem à commotione, & habitudine ad istam delectatio quævis sensitiva de objecto venereo sit mortaliter illicita.

Hinc ampliacioni proxima locus est etiam in delectatione spirituali associata actui delectationis corporeæ appetitus sensitivi, Cardenas *num. 115.*

824. Respondeo ad secundum in quaestione secunda propositum advertendo esse modum loquendi improprium, dum dicitur gaudium de fornicatione secundum rationem copulæ abstracta à fornicaria, & conjugali, quomodo enim possit esse gaudium de fornicatione in eo, qui gaudet de objecto delectabili abstracto à fornicatione; unde recte probatur ratio negandi, quod delectatio de copula in communi præcisâ à fornicaria & conjugali secundum se non sit illicita: transeat autem dictus modus loquendi, & admittatur ratione negandi de delectatione, quæ

fertur in copulam ut sic, seu communem, negatur autem sequela inde deducta, nempe quod liceat gaudere de fornicatione præcisâ à malitia morali, ad ejus probationem est magna differentia inter abstractionem copulæ à fornicaria, & conjugali ac inter præcisionem copulæ fornicariæ, & sodomiticæ à malitia morali, quia etsi præcisandatur à malitia morali, adhuc tamè adequate potest cognosci fornicatio, & sodomia in esse suo materiali constituta, malitia enim moralis, sine qua cognoscitur, est extra ejus essentiam, siquidem ad moralem malitiam requiritur advertentia & libertas, quæ sunt extra essentiam materialem fornicationis ac sodomia. Econtra dum copula abstrahitur à fornicaria ac sodomitica, & conjugali, non cognoscitur totum, quod constituit fornicationem in esse talis, aut copulam conjugalem ut talem, copula enim ut sic, seu in communi est solum pars generica constitutiva fornicationis, idcirco de copula in communi est licita delectatio spiritualis, seu voluntatis, sicut licitum est gaudium spirituale de præteritâ conjugali, ac desiderium de futura similiter conjugali secundum omnes apud Sanchez *lib. 9. de Matrim. D. 47. num. 1.* Responsio autem tota est Cardenas *num. 136.*

825. Quæres tertio an delectatio venerea externa resultans ex delectatione venerea interna specificetur ab objecto venereo: cogitato, & hujus circumstantiis non spectantibus ad genus luxuriæ. Præmittitur *ex num. 818.* quod objectum formale motivum delectationis internæ sit sola delectabilitas venerea reperta in opere externo, unde pro hujus specifica diversitate etiam est specifica diversitas delectationis

tionis venereae internae, quae est actus appetitus sensitivi *per num.* 805. delectabilitas autem venerea contenta in actibus externis venereis naturalibus specie morali differt intra genus luxuriae à delectabilitate propria venerea actibus externis venereis contranaturalibus ut in pollutione, sodomia, & bestialitate *per num.* 819. proinde delectatio venerea interna de operibus carnis contranaturalibus specie morali differt ab interna, quae est de operibus externis carnalibus naturalibus, sicut haec opera ab illis specie differunt.

Utrum delectatio morosa venerea interna de opere externo venereo specificetur non modo ab objecto ipso, quod est delectabilitas, sed etiam à circumstantia ejus videlicet conjugij, consanguinitatis, stupri, aut voti castitatis personae DEO dicatae decidi *num.* 817.] probabilius quod non. Demum delectatio venerea externa est sensatio carnalis potentiae sensitivae externae, seu tactivae habens pro objecto commotos spiritus, ac ceteros actus externos venereos quemadmodum exposui *num.* 805. Haec omnia pro resolutione praesentis quaestionis praec oculis sunt habenda.

Respondeo primo affirmative secundum opinionem probabilem quae docet quod delectatio interna specificetur etiam à circumstantiis objecti venerei externi non spectantibus ad genus luxuriae, ita Cardenas *Crisis Theolog. D. 44. à n. 92.* probatur objectum formale motivum delectationis internae est delectabilitas venerea operis externi, sed haec delectabilitas in opere externo naturali est specie diversa pro diversitate circumstantiae annexae

R. P. Karch. Diss.

operi externo, etsi circumstantia sit extragenus luxuriae, ergo etiam delectatio interna habens eam pro objecto formali motivo est specie diversa, sed objectum formale motivum delectationis internae est objectum specificativum delectationis externae ergo, &c. Syllogismus totus est evidens juxta praemissa. Subsumpta propositio est Cardenas à *num.* 83. voluntas enim formaliter, aut virtualiter efficax totam refundit malitiam in actum externum intentum, sic ex odio, aut invidia homicidium imperatum participat extrinsecè malitiam odij, aut invidiae: praecipue vero malitia, quam actus efficax imperans habet ex suo formali objecto, refunditur, cum ergo formale motivum odij, ex quo quis occidit e. g. Petrum, sit malum Petri ut malum ejus est, ideo occisio malitiam odij participat à voluntate occidendi, haec vero malitiam homicidij accipit ab occisione tanquam ab objecto materiali, actus enim efficax est particeps malitiae operationis, ad quam efficaciter determinat.

826. Nunc sic arguitur: actus formaliter, aut virtualiter efficax suam malitiam transfundit in actum externum, ad quem determinat, sed quaevis delectatio venerea interna libera de objecto externo venereo est actus liber efficax formaliter, aut saltem virtualiter respectu commotionis spirituum, aut alterius delectationis externae, ergo quaevis delectatio venerea interna libera transfundit suam malitiam in actum externum ad quem determinat, ergo cum delectatio interna secundum sententiam probabilem, quam responsum supponit participat malitiam ab objecto venereo cogitato

H h h h

to

to accepto etiam cum circumstantijs suis, quæ sunt extra genus luxuriæ, eandem malitiam participat etiam delectatio externa. Totus discursus est legitimus. Major est proxime probata in actu interno ex odio imperante occisionem. Minor probatur illa voluntas est efficax saltem virtualiter respectu operationis externæ, quæ est causa per se determinans ad operationem, esto hanc non habeat pro objecto, sed delectatio interna venerea est causa libera per se omnino determinans ad operationem, nempe ad commotionem spirituum, & delectationem externam, esto eam non habeat pro objecto, ergo delectatio interna venerea est saltem virtualiter efficax, ergo est causa libera per se omnino determinans ad externam delectationem, & commotionem. Major declaratur exemplo odij: Petrus v.g. odit Paulum, & ex isto odio omittit dare Paulo Eleemosynam extreme egentis: Iste actus odij licet non habeat pro objecto omissionem Eleemosynæ, sed Pauli malum qua tale, attamen est virtualiter efficax respectu omissionis, quia omnino determinat ad illam estque causa per se omissionis per modum antecedentis illativi. Minor etiam probatur delectatio morosa interna quamvis sit formaliter inefficax respectu operis externi, ex cujus cogitatione procedit, est tamen virtualiter efficax respectu commotionis spirituum, quia est virtus per se determinans ad horum excitationem, imò & ad pollutionem, quando est delectatio vehemens interna diu durans, hæc enim per se provocat ad summam spirituum commotionem, Carde. num. 65. juncto num. 68.

827. Respondeo secundo ad questionem tertiam probabiliter negativè, nempe delectationes externas non specificari ab objecto cogitato non pertinente ad genus luxuriæ, quale objectum sunt circumstantiæ adulterij, incestus, sacrilegij cum persona DEO per votum dicta, stupri, &c. ita Cardenas num. 97. probatur objectum formale motivum delectationis internæ est objectum specificativum delectationis externæ provenientis ab interna, Cardenas num. 93. estque probatum in responso num. 825. sed formale motivum delectationis internæ de objecto habente circumstantias extra genus luxuriæ non specificatur ab istis, sed à sola delectabilitate reperta, uti est elucidatum num. 817. ergo etiam delectatio externa non specificatur à circumstantijs adulterij, incestus, sacrilegij, stupri utpote non pertinentibus ad genus luxuriæ.

Ex hac assertione deducit cit. Cardenas, quod, dum quis se polluit ex motivo delectabilitatis copulæ cum conjugata, etsi pollutio participet speciem per ordinem ad copulam, quam cogitat, non tamen participat per ordinem ad circumstantiam adulterij. Idem est de alijs circumstantijs incestus, sacrilegij &c. objectivi.

Placet hic observare cum Card. num. 30. malè confundi hæc duo: specificari ab aliquo termino, seu per ordinem ad aliquem terminum: & participare malitiam ab aliquo termino: esto enim verum sit, quod, quoties actus participat bonitatem, aut malitiam, quæ est in objecto, ab isto specificetur; at non vicissim, quoties specificatur ab aliquo objecto, eo ipso participet hujus bonitatem, aut

aut malitiam sic actus charitatis DEI specificatur à DEI bonitate reali, seu per ordinem ad illam, non tamen participat bonitatem infinitam, quæ est in DEO.

828. Quæres quarto, an commotio spirituum genitalium voluntaria sit peccatum mortale in specie inchoatæ pollutionis, aut fornicationis, aut alterius speciei luxuriæ naturalis, vel contranaturalis. Constat ex superioribus à *num.* 83. commotionem spirituum esse triplicem: tepidam, mediocrem, & vehementem, hæc sola re ipsa determinat ad pollutionem, secus tepida, ac mediocris, hujus causa voluntaria non imputatur ad lethalem culpam, dummodo non intendatur delectatio venerea, quæ sequitur ex commotis spiritibus, in hac enim non datur parvitas materia: uti fusius superius monstratum est.

Respondéo primò voluntaria vehemens spirituum commotio est peccatum mortale in solutis, quia est causa per se determinans ad pollutionem, sed causa voluntaria per se determinans ad pollutionem in solutis est mortalis; in solutis, inquam, quia conjugatis est licita, dum se præparant ad copulam conjugalem. vide *n.* 116. ubi contemplantem ex causa urgente objectum venereum excusavi à mortali, etsi prævideat vehementiam commotionis citra periculum consensûs in veneream delectationem.

Pro clariore dicendorum notitia observandum primo, quod practica objecti venerei cognitio sit illicita positivè, & efficaciter volita; quia est causa per se commovens spiritus genitales, seu generationis, & ad hunc finem per se à natura de-

stinata, nam sine ea nequit generatio inchoari, nec promoveri, ea enim, & appetitione objecti venerei cessante intra corpus humanum non datur causa, à qua inchoetur, & promoveatur generatio. Dicta cogitatio practica non est causa efficiens commotionis spirituum, sed determinans, sicut etiam appetitio sensus corporei terminata ad venereum objectum. Igitur tam cogitatio, quam appetitio ad commotionem spirituum determinant per Symphaticam connexionem, quam habent cum commotione, id autem sufficere, ut cogitatio, ac appetitio sit causa per se commotionis est manifestum in voluntate efficaci quæ est causa per se actuum externorum, ut localis motûs, locutionis, &c. etsi non causet eos efficienter. Et quamvis non sit causa immediata physica commotionis, est tamen hujus causa immediata in genere moris, id est in astimatione prudentum, juxta quam etiam causa mediata est causa per se, cui verè attribuitur effectus, ut patet in consilio, quo consulis Petro furtum, omnia hæc solidè & copiosè profertur Cardenas *D.* 42. à *num.* 91. unde *num.* 114. probat quod cogitatio practica objecti venerei sit profusionis seminis inchoatio, siquidem natura instituit cogitationem practicam, & appetitionem ut causas per se promoventes opus generationis, quapropter eas ponens dicitur inchoare seminis effusionem, sicut in artefactis dicitur opus inchoari, quando instrumenta destinata ab arte incipiunt operari in materia. Omnis itaque delectatio venerea interna est causa per se determinans plus, minus pro ejus diversitate ad commotionem spirituum, Cardenas

D. 44. num. 30. subdens num. 33. quod quandoque incipiat commotio Spirituum consequenter delectatio externa ante delectationem internam; quo casu delectatio externa non potest specificari à motivo delectationis internæ, atque adeo ejusmodi delectatio externa non est comprehensa in quæstione tertia num. 325.

§29. Respond. 2. Voluntaria Spirituum commotio, dum eam homo non ordinat ad speciale genus delectationis, non est in specie inchoatæ pollutionis, sed fornicationis, Cardenas. D. 44. à num. 18.

Ratio primi est, quia si foret de genere pollutionis, tunc talis commotio etiam conjugatis foret mortalis, siquidem his est illicita omnis delectatio venerea contra-naturalis, qualis est pollutio, sed commotio Spirituum secluso periculo pollutionis non est in conjugibus mortaliter illicita juxta num. 312. imò esse licitam est communis Doctorum sensus.

Ratio secundi est, quod commotio fervet malitiam finis proprii à natura intenti, dum alio non refertur, sed finis ejus à natura intentus est generatio per n. 328. quæ extra matrimonium est de genere fornicationis.

Non obstat quod commotio tepida, & mediocris non disponat proxime, seu

ultimo ad generationem, seu fornicationem, quatenus non disponit ultimo ad feminis decisionem, sed pro fine proprio respiciat, quod sit præparatoria carnis ad ipsam generationem, præparatio autem carnis ad generationem est extra matrimonium in linea generationis, consequenter est in linea fornicationis extra matrimonium, Cardenas n. 20.

§30. Dixi dum eam homo non ordinat ad speciale genus delectationis, nam si ordinetur, aliter est respondendum.

Respondeo igitur tertio, ad quæstionem quartam quando quis commotionem Spirituum formaliter, aut virtualiter assumit ut medium ad pollutionem, aut ad copulam Sodomiticam, aut ad bestialem est in specie pollutionis, vel Sodomix, vel bestialitatis, ita Cardenas *Crisis Theolog.* D. 44 n. 25.

Ratio, quia formalis electio medij participiat malitiam finis per ea, quæ diximus à num. 573. Formaliter refert; si Spiritus commovet, ut sequatur pollutio, aut si in commotione pro motivo habet delectabilitatem pollutionis: virtualiter vero fit relatio, si vult efficaciter commotionem cum prævisione securæ pollutionis, aut periculi ejusdem.

* *

